

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

**Naturvern-
forbundet
bryter med
Under-
øisningsdep.**

SIDE 3

**Dioksiner i
sigarettøyk**

SIDE 4

**Miljøhelt
minister i
Brasil**

SIDE 5

**Nærings-
departementet
avslørt**

SIDE 6

**Den nye
general-
sekretæren**

SIDE 2

Bruk pengene til noe annet:

La plattformene stå!

Norske myndigheter har ikke noe standpunkt til hvorvidt man skal fjerne utrangerte oljeplattformer i Nordsjøen. Dermed kan enorme summer som staten allerede har sikret seg til opprydningsformål gjennom tøff beskatning av oljeselskapene havne i veiprosjekter og hovedflyplass. – Bruk pengene til miljøformål og la plattformene stå, krever generalsekretær Jørn Siljeholm i Naturvernforbundet.

Av GUNNNAR BOLSTAD

Om forholdsvis kort tid vil flere av oljefeltene i Nordsjøen være tomme, og operatører og myndigheter vil bli nødt til å ta stilling til et delikat spørsmål: Hva skal skje med plattformene?

Å få forvaltningsmyndighetene i tale om problemet er som å sloss med en skumgummimadrass. Hverken Oljederektoratet, Olje- og energidepartementet eller petroleumsavdelingen i

Finansdepartementet er i stand til å gi uttrykk for noen holdning til spørsmålet. Felles for dem alle er at de mener det ennå er god tid til å utrede spørsmålet nærmere, til tross for at de første brønnene vil være tomme i 1992 og plattformene følgelig overflødige.

80 prosent

– Myndighetenes lave profil har en økonomisk forklaring, sier Siljeholm. – I kontraktene med operatørene heter det at staten skal dekke 80 prosent av kostnadene ved opprydningen, noe som i utgangspunktet høres svært ufordelaktig ut. Imidlertid har staten sikret seg ved å hente inn pengene på

forhånd. I stedet for å la selskapene sette av skattefrie fonds til opprydning, har staten trukket inn maksimale inntekter, penger som i prinsippet skal brukes til å fjerne overflødige og utrangerte plattformer.

Men heller ikke staten har satt pengene til side. I tradisjonell oljerush-stil er frukten høstet før treet er plantet. Nå står man overfor gigantutgifter til opprydning. Ikke rart at myndighetene ligger lavt, sier Siljeholm.

– Ett prinsipp må ligge fast, krever Siljeholm: – Penger som er ment å gå til miljøformål, skal gå til miljøformål – ikke til veier og hovedflyplass. Men det er viktig å sette inn pengene der miljøeffekten er størst. Fram til år 2020 er fjerningsutgiftene foreløpig beregnet til å være 20 milliarder kroner – trolig er tallet betydelig høyere. Det er et spørsmål om man ikke heller bør investere pengene i spesialavfallsbehandling, miljøteknologi og kollektivtransport, sektorer der tilfredsstillende resultater er avhengig av enorme investeringer.

Trålerflåten

Siljeholm mener også at man

bør vurdere de miljømessige og økonomiske konsekvensene ved simpelthen å sprengte og senke plattformene der de står. – Dersom man tømmer plattformene for kjemikalier og miljøgifter, og de økonomiske kostnadene ikke blir for høye, er dette en mulighet. Vi må huske at vedlikeholdsutgiftene på plattformer som blir stående fort kan komme til å overstige fjerningsutgiftene. Om plattformene dermed blir liggende som hindre for trålerflåten, er jo ikke det det verste som kan skje, sier Siljeholm muntert.

Plattformene dumpes?

International Maritime Organization (IMO) utarbeider nå regler for opprydning på oljefelter til havs. De foreløpige reglene tilsier at Norge må fjerne to av de 41 plattformene på norsk sokkel. På norsk side ligger det imidlertid nedfelt et prinsipp om at opprydning skal finne sted. Det er likevel viktig å være klar over hva slags opprydning det er snakk om: Et av de mest sannsynlige alternativene som ligger under begrepet «opprydning» er å jekke opp plattformene, taue dem til dyper farvann og dumpe dem der.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02

Ans. red.: Gunnar Bolstad
Redaktør: Jon Bjartnes
Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as

Om å gå i baret

Mange tar lederartikler i Norges største morgenavis på alvor, men det er det ingen grunn til.

Regjeringsorganet Aftenposten har ennå ikke forstått at det er menneskene som er avhengige av naturen – og ikke omvendt. Under den nokså utvetydige tittelen «Nei til urskog» (28.3.), som blant annet handler om forslaget til verneplan for barskog, demonstrerer Aftenpostens lederskribent sine mikroskopiske biologisk-kunnskaper for allverden. Det verdikonservative tankegods som denne dagen skulle danne «solid bakgrunn for egne meninger», ville aldri i livet passert selv den mest nivåsenkede naturfagsensor i ungdomsskolen.

Vi bringer mer enn gjerne utdrag:

«Et alvorlig ankepunkt mot de verneplaner som skal presenteres i løpet av våren, er at hverken sag eller øks kan brukes i disse verneområdene på 385 kvadratkilometer. Man ønsker å få til et preg av urskog. Vi finner dette betenkelig, fordi det kan føre til at hverken mennesker eller dyr med tiden kan bevege seg inn i områdene. Gamle trær vil råtne, skogen kan bli ufremkommelig på grunn av kratt og busker.»

Salig Charles Darwin – en mann som skrev bøker og er omtalt i opptil flere leksika – hevdet i sin tid at artene på jorda, gjennom naturlig utvalg i en rekke generasjoner, har spesialisert seg for livet i sine omgivelser. Den biter ikke Aftenposten på.

Tvertimot er det slik at de omgivelser naturen selv byr på, bare er egnet til forkludring. Dyreartene våre ville raskt rømme landet for å unnsnippe virvaret av halvratne vindfall og ustruktureret buskas, hvis vi mennesker nektet å gi dem en hjelpende hånd. Nei, skal rev og hare og de andre dyra trives, må vi pent finne oss i å ofre tid og penger på å bearbeide den primitive villmarka. Til det bruk har vi heldigvis fem tonns hogstmaskiner, men vi må også huske på å anlegge skogsbilveger, sette opp kraftlinjer, dynke landskapet med sprøytemidler, og helst legge i rør de bekker som er så dype at elg og rådyr risikerer å bli våte på bena.

Mener altså Aftenposten, sånn omtrent.

Slik oppsummerer avisen sitt økologiske credo: «Kulturskog er bedre enn urskog.»

Selv glødende motstandere av barskogvern i Senterpartiet og skogbrukerorganisasjonene må da føle seg pinlig berørt over slikt tøv. Det bør være lov å vente mer av Norges ledende ikke-tabloide avis.

Overtar etter Siljeholm: Dag Hareide blir ny generalsekretær

Sosiolog og framtidsserker Dag Hareide (41) blir Naturvernforbundets nye, fremste ansikt utad.

Av JON BJARTNES og
INGER-MARIE HAGEN

Hareide overtar generalsekretær-jobben etter Jørn Siljeholm, som slutter 1. juni.

– Naturvernforbundet er den viktigste miljøorganisasjonen i Norge, og vi har potensielt til å bli enda viktigere, sier Dag Hareide. Han vil ikke avgi noen programmerklæring nå.

– Først skal jeg ha mange og lange samtaler med folk som kjenner Naturvernforbundet godt, både innen- og utenfra,

sier Hareide. Men han lover resultatorientert arbeid.

– Først og fremst blir jeg miljøpolitiker. Det er viktig å ha sans for det politiske spillet, sier Dag Hareide.

Det var landsstyret i Naturvernforbundet som foretok ansettelsen. Leder Ragnar Vik gir uttrykk for store forventninger til den nye generalsekretæren.

– Hareide har potensiale til å realisere de store ressursene som ligger i Naturvernforbundets organisasjon, sier Vik.

SØR-TRØNDELAGE
FYLKESKOMMUNE

MILJØ OG
UTVIKLING –
HÅND I HÅND!

Sladder og bakvaskelser: NNV bryter med Undervisningsdepartementet

Naturvernforbundet bryter all kontakt med Undervisnings- og forskningsdepartementet. Årsaken er håpløse samarbeidsforhold i forbindelse med det internasjonale kystovervåkingsprogrammet «Coastwatch».

Av GUNNNAR BOLSTAD

Det internasjonale organisasjons- og skoleprosjektet Coastwatch samler deltakelse fra flere land i Europa. I Norge er det særlig Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane som har arbeidet med prosjektet. Ledelsen av Coastwatch i Norge har imidlertid ligget i en styringsgruppe der førstekonsulent Astrid Sandås i Undervisnings- og Forskningsdepartementet (UFD) har stått sentralt.

Naturvernforbundet mener det er Astrid Sandås som er opphav til de håpløse samarbeidsforholdene. I et brev til UFD peker kontorsjef Jan-Morten Torrisen i Naturvernforbundet på at det ikke er utarbeidet noen form for prosjektbeskrivelse som styringsgruppa har kunnet forholde seg til. Møtene har vært dårlig forberedt eller avlyst på kort var-

sel og referatene har vært feilaktige og tendensiøse.

Tendensiøst

– Mye av informasjonen som er sendt ut om prosjektet, er både tendensiøs og mangelfull og har dels hatt form av personlige ytringer. På møter og i fora der vi ikke har vært til stede er vi blitt utsatt for påstander og karakteristikk som kan sorteres under samlebegrepet «bakvaskelser», heter det i brevet fra Torrisen. Han peker også på at Stein Malkenes, som har vært Naturvernforbundets representant i prosjektet, er blitt utsatt for usaklige og tildels grove beskyldninger, som hverken er dokumentert eller trukket tilbake.

Brevet fra Naturvernforbundet konkluderer med at det ikke er aktuelt å samarbeide med UFD om noe prosjekt der Astrid Sandås er involvert. Videre mener Naturvernforbundet at UFD ikke kan represen-

tere Norge i det internasjonale prosjektet, ettersom Naturvernforbundet har kontrakt og opphavsrett på gjennomføring av prosjektet i Norge.

Uforstående

Astrid Sandås stiller seg uforstående til påstandene fra Naturvernforbundet. – Jeg har så langt jeg har kunnet forsøkt å hjelpe NNV, men press fra enkeltpersoner i forbundet har gjort samarbeidet umulig, sier Sandås. Av hensyn til lærerne og den planlagte miljøundervisningen har jeg vært nødt til å kjøre hardt overfor Naturvernforbundet. Dette har vært en voldsom påkjennning for meg, sier Sandås, som mener at NNV er blitt misbrukt av Stein Malkenes, som forøvrig er leder i fylkeslaget i Sogn og Fjordane.

– Malkenes går blindt fram for fremme sin egen person, hevder Sandås.

Takk for støtten!

CIBA-GEIGY

CIBA-GEIGY A/S

Lære mer om miljø?
Nytt fjernundervisningstilbud
i miljølære høsten 1991

Norsk Fjernundervisning
Prinsensgt. 6, 0152 Oslo 1
Tlf. (02) 41 02 90

HALLINGDAL
RENOVASJON
3570 ÅL

«Bærekraftig utvikling skapes
med viten»

NAVF

Norges allmennvitenskapelige
forskningsråd
Sandakervn. 99, 0483 Oslo 4
Telefon (02) 15 70 12

Rådstupl. 2/3
5002 BERGEN
Tlf. (05) 31 11 40

Kristofor Træsløber

3501 HØNEFOSS
Tlf. (067) 23 300

HOV – DOKKA

-FRAM-
A/S KJÆTTINGFABRIKEN
3790 HELLE – NORWAY

Oljeutslipp fra bilvask

Hvert år slippes rundt 3000 tonn oljeavfall ut urensset fra bilvaskehaller. Årsaken er mangelfullt utstyr, dårlig vedlikehold og bruk av uegnede vaskemidler.

Av ANDERS GJESVIK

Registreringer foretatt i enkelte kommuner viser store mangler ved oljeutskillerne og driften av disse. Oljeutskillerne skal skille olje og bensin ut fra vaskevannet før det går ut i avløpet. Mange bilvaskehaller har underdimensjonerte oljeutskillerne, mens andre ikke sørger for regelmessig tømning.

Da virker ikke oljeutskilleren, og oljen går rett ut i avløpet.

Mange stasjoner bruker uegnede vaskemidler. Disse vaskemidlene binder oljen slik at den ikke skilles ut.

3.000 tonn

Sivilingeniør Svein Sæverås ved Norsk spesialavfallselskap, NORSAS, anslår de totale ut-

slippene fra oljeutskillerne til 3000 tonn oljeprodukter i året. NORSAS holder på å utarbeide et system der firmaene som tømmer oljeutskillerne gir tilbakemelding om anleggets tekniske tilstand til fylkesmannen eller kommunen. Statens forurensningstilsyn skal ta stikkprøver over hele landet for å se om riktig type vaskemiddel blir brukt.

Takk for støtten!

DOW NORGE A.S

OLJEINDUSTRIENS
LANDSFORENING

OSLO LYSVERKER

SABA Mölnlycke

Dioksiner i sigaretttrøyk

Sigaretttrøyk inneholder dioksiner. I Sverige skal Riksdagen avgjøre om dioksininnholdet bør tas med på sigarettenes advarselsmerking.

Av JON BJARTNES

Dioksiner er blant de mest miljøfarlige stoffer vi kjenner. De er en gruppe organiske klorforbindelser, som blant annet oppstår når man brenner klorbleket papir – som sigarettpapir.

Røyking kan være den største dioksinikilden til menneskelig inntak, skriver bladet Teknisk Hygienisk Forum. Bladet refererer til en fersk japansk undersøkelse.

Tiedemann: Pøh!

I følge Teknisk Hygienisk Fo-

rum overskrider mange sigaretttrøykere grensen for langvarig dioksineksponering. Men ikke uventet tar Tiedemanns Tobakksfabrikk sterk avstand fra undersøkelsen.

– Tallene som fremkommer i den japanske undersøkelsen må være riv ruskende gale, sier sivilingeniør Rolf Aage Olsen hos Tiedemann til N&M Bulletin.

Klorfritt papir?

Olsen mener det ikke dannes interessante mengder dioksiner ved røyking av sigaretter. Han henviser her blant annet til den

kjente svenske dioksin-eksper-ten Christopher Rappe. Ikke desto mindre har to medlemmer av den svenske Riksdagen nylig foreslått å ta dioksininnhold med på sigarettpakkenes faremerking.

Tiedemanns papirekspert Åge Stafseng stiller seg imidlertid ikke avvisende til å gå over til klorfritt papir, for å unngå hele problemet.

– Papirfabrikkene som vi kjøper fra jobber med saken. Men det er vanskelig å lage klorfritt sigarettpapir av tilfredsstillende kvalitet, sier Stafseng til N&M Bulletin.

Tøffere KFK-krav

Nye 10 klorfluorkarboner kommer på listen over stoffer som ikke skal produseres etter år 2000. Produksjonen av tre halontyper skal reduseres kraftig.

Av LARS ERIK HJORTHGAUG

Vedtaket er en oppfølging av Montrealprotokollen fra 1987, der 80 land forpliktet seg til å halvere bruken av KFK innen 1991.

En plan som omhandler finanspakke og overføring av teknologi til utviklingsland er

også under utarbeiding. For U-landene vil et slikt løft bety en mulig omlegging av den kjemiske produksjonen til ufarlige erstatningskjemikalier. En suksess her vil også kunne føre til at land som Kina, India og Brasil skriver under på protokollen.

Foreløpige beregninger tyder på at industrilandene må skyte inn mellom 100 og 120 millioner dollar i kapitalinvesteringer og 18–20 millioner dollar i teknisk assistanse i årene 1991–93, hvis planen skal la seg gjennomføre.

Atomlekkasje i Barentshavet

Radioaktivt materiale lekket sannsynligvis ut fra den sovjetiske ubåten som havarerte sør av Bjørnøya i fjor.

Etter havariet ble det funnet radioaktivt jod i støvfilteret på fyret i Vardø – langt fra ulykkesstedet. Dette opplyser miljøvernvedelingen hos fylkesmannen i Finnmark.

Den radioaktive isotopen jod 131 ble oppdaget i støvfilteret like etter havariet. Isotopen har en halveringstid på bare sju dager, derfor må stoffet som havnet i Vardø ha

stammet fra en fersk lekkasje. Havariet skyldtes trolig en lekkasje på kjølevannsystemet, skriver Finnmark Dagblad.

Miljøavgiftene er underveis:

– Miljøbevegelsen må komme på banen!

Akkurat nå legger et offentlig utvalg grunnlaget for miljøavgifter i statsbudsjettet for 1991.

– Dette er kanskje det viktigste som skjer innen norsk miljøvern nå. Naturvernforbundet og resten av miljøbevegelsen må inn på banen – og det fort, sier Erik Eid Hohle i Norsk Bioenergiforum (NoBio) til N&M Bulletin.

Av JON BJARTNES

NoBio arbeider for økt bruk av bioenergi – det vil si energi basert på plantevekst, som ved, flisfyring, alkohol etc.

Ved årsskiftet la NoBio fram et fullstendig forslag til et norsk system for avgifter på fossile brennstoffer. Forslaget ble presentert for det såkalte Moe-utvalget, som lager regjeringens forslag til miljøavgiftssystem.

Kroner og øre

– For at politikerne skal bli mindre ulne når de snakker om hva slags avgiftssystem vi skal ha, og når vi skal få det, er vi nødt til å komme med konkrete forslag til avgifter. Vi må snakke i kroner og øre – det er

det språket politikerne forstår, sier Erik Eid Hohle.

Han er ikke imponert over miljøbevegelsens arbeid med avgifter.

– Det er litt merkelig at vi i NoBio er nesten alene om å diskutere avgifter ut fra et miljøsynspunkt. Etter hva vi forstår er for eksempel NHO kraftig på banen for å forsvare handel og konkurranseevne. Men miljøbevegelsen har nøydt seg med å si at den generelt ønsker miljøavgiftene velkommen. Dette er ikke nok, mener Hohle.

Haster

Hohle mener det haster med å komme på banen.

– Moe-utvalget skal legge fram et første utkast til avgifts-

system allerede i vår. Dette opplegget blir utgangspunktet for de avgiftene som kommer inn i statsbudsjettet for 1991. Derfor må forslagene komme så fort som råd, sier han.

NoBios utkast til miljøavgiftssystem er basert på samme prinsipper som det systemet svenske politikere kommer til å gå inn for. Tanken er å legge en avgift på de forskjellige forurensende stoffene som slippes ut.

Både NoBio og svenskene legger hovedvekten på drivhusgassen karbondioksid (CO₂), i tillegg foreslår de avgifter på utslipp av nitrogenoksider (NOx) og svoveldioksid (SO₂). Det svenske forslaget er ute på offentlig høring i disse dager.

Miljøavgift rammer likt

En miljøavgift som gir en prisøkning på bensin og olje gir omtrent samme prosentvis økning i levekostnadene for alle typer husholdninger, viser en undersøkelse fra Statistisk Sentralbyrå.

Av ANDERS GJESVIK

Miljøavgifter er et velegnet virkemiddel for å redusere utslippene av karbondioksid. En innvending som har vært rettet mot bruk av miljøavgifter, er at de vil ramme enkelte grupper særlig hardt. Undersøkelsen fra Statistisk Sentralbyrå tilbakeviser denne påstanden.

Lik virkning

Undersøkelsen tar utgangspunkt i en drastisk miljøavgift

som gir en prisøkning på 75 prosent på fyringsoljer, bensin og transportoljer. For gjennomsnittshusholdningen vil dette føre til at de totale levekostnadene øker med snaut 10 prosent. Forskjellen mellom forskjellige husholdningstyper blir små. Differansen mellom fattig og rik blir på under en prosent, det samme gjelder differansen mellom by og bygd. En drastisk miljøavgift vil også gi omtrent samme utslag for enslige og familier med eller uten barn.

Utjevning

Årsaken til den store likheten i levekostnadsøkning mellom forskjellige husholdninger, er at prisvirkningen på ulike tjenester og varer i stor grad oppveier hverandre. Husholdninger med lav inntekt rammes forholdsvis hardt på fyringsbudsjettet, mens husholdninger med høy inntekt har det høyeste forbruket av bensin ved privatkjøring.

Takk for støtten!

Takk for støtten!

NIELSEN
NIELSEN

 Stor-Oslo Lokaltrafikk
Får deg trygt fram

 STATOIL

NORSK
JERNBANE FORBUND

 as
SPESIALPAPIR

Brynsengvn. 5,
0667 Oslo 6
Telefon (02) 65 67 00

FJELL KOMMUNE
- miljøvern gjev arbeid -

 Veidekke
Postboks 3 - 1361 Billingstadsletta

Oslo og Follo Busstrafikk

Næringsdepartementet:

— Miljøbyråkrater er for negative

Miljøvernnavdelingene hos Fylkesmennene er ikke kompetente til å uttale seg om miljøspørsmål, fordi de ansatte er for opptatt av miljøspørsmål. Slik kan man tolke et notat som Næringsdepartementet har laget om tildeling av konsesjoner for opptak av skjellsand, sand og grus fra havbunnen.

Av GUNNNAR BOLSTAD

Selve saken er liten i miljøsammenheng. Det som er interessant er Næringsdepartementets argumentasjon for at Miljøvernnavdelingene ikke bør stå for konsesjonstildeling:

— Det er departementets oppfatning at miljøavdelingene i fylkesmannskontorene på generell basis er negative til opptak av skjellsandsforekomster i påvente av mer utførlige undersøkelser om hvilke miljømessige konsekvenser opptak av skjellsand kan ha. En delegasjon til fylkesmannsembetene vil måtte forutsette at miljøavdelingen i etaten får søknaden til høring, men at det er en mer nøytral avdeling innen eta-

ten som fatter den endelige avgjørelse.

Nøytralitet

Likevel mener departementet at Fylkesmannen bør få konsesjonsmyndighet, selv om den ikke skal ligge hos miljøavdelingen: — Til tross for de miljøinteresser som både fylkesmannsembetene og fylkeskommunene ofte har lagt vekt på i sine høringsuttalelser vil de etter departementets syn likevel tilfredsstillende kravet om nøytralitet for en konsesjonstildelingsmyndighet, heter det i notatet.

— Miljø viktig

Notatet setter et ufrivillig søkelys på den miljøpolitiske hold-

ningen Næringsdepartementet står for, men ekspedisjonssjef Asta Tjølset avviser at det er snakk om noen generell negativ innstilling til miljøvern: — Dette er et spørsmål om drift av næringsvirksomhet, og det er næringsavdelingen eller en tilsvarende avdeling hos Fylkesmannen som er den naturlige instans. Alle de ulike interessene må veies opp mot hverandre.

— Men er ikke miljøvern en overordnet sak?

— Miljøvern er viktig, men det er klart at vi ikke kan legge det opp slik at Miljøverndepartementet styrer hele samfunnet, oppklarer Tjølset.

Kalking redder svensk skog

650 000 hektar skogsmark i Sverige skal kalkes omgående for å redde trærne fra å dø.

Av LARS ERIK HJORTHGAUG

Ytterligere 700 000 hektar er i faresonen på grunn av den økende forsuringen. Tidsfristen for noen skoger er bare 15 år, og det er en kort tid i skogens liv, skriver Dagens Nyheter.

Nye forskningsresultater viser at skogen er sterkt påvirket

av den sure nedbøren. Og det er ingenting som tyder på at svensk eller internasjonalt press vil makte å få minsket nedfallet nevneverdig i løpet av de nærmeste tiårene. En kort-siktig løsning blir derfor kalking og vitaliseringsgjødsling.

Å kalke skog er ikke risikofritt. Økte utslipp av nitrogen er en bi-effekt av kalkingen, og

det er en av årsakene til at det ikke har blitt kalket før. Men fagfolk er nå enige om at fordelene oppveier ulempene. Kalken nøytraliserer syren i marken, og effekten holder seg i 30–50 år.

Kalkingen er beregnet til å koste milliarder av kroner, og det er ennå ikke avgjort hvem som skal betale regningen.

BRAATHENS S.A.F.E

Nr. 1 i Norge

Fortiden som modell for drivhuseffekten

— Det er svært vanskelig å lage gode prognoser for drivhuseffektens virkning på naturen. Men konsekvensene kan bli for alvorlige til at vi kan vente og se. Det er for passivt, sier professor Charles Schweger ved universitet i Tromsø.

Professor Schweger bruker klimaendringene etter siste istid for å beregne hvordan en brå temperaturendring vil virke på floraen og faunaen.

Av ANDERS GJESVIK

Charles Schweger er professor ved universitetet i Alberta i Canada. For tiden er han gjesteforsker ved universitetet i Tromsø, der han arbeider med prognoser for klimaeffektens virkning på naturen. Han bruker fortiden til å forstå framtiden. For 10.000 år siden endte den siste istiden. Dette førte til varmere sommere og kaldere vintere. Klimaeffekten gir varmere temperatur hele året, men Schwegers forskning bygger på hvordan dyr reagerer på markante temperaturendringer generelt.

—Jeg bygger på to forutsetninger. Den ene er at den store temperaturendringen etter siste istid førte til at de artene som var minst tilpasningsdyktige overfor temperaturendringer døde ut. Det betyr at vi i dag sitter igjen med de dyrene som tålte store temperaturendringer, de vil også være de beste «kandidatene» til å klare seg i en varmere verden. Men samtidig har dyrene i dag mye mindre områder å trekke på enn de hadde etter siste istid. Revirene er nå sterkt begrenset, og mange er ødelagt av mennesker. Det gjør det vanskeligere for dyrene å omstille seg ved en temperaturen-

dring, sier Schweger til N&M Bulletin.

Schweger prøver å gjenskape hele miljøet etter siste istid. Det skjer ved funn av plante- og dyrefossiler som kan dateres ved å måle radioaktiviteten. Informasjonen om plante- og dyrearter som levde på samme tid blir bearbeidet ved hjelp av EDB for å skape en modell. Ved å skape flere tidsbestemte modeller får han et bilde av naturens utvikling ved temperaturendringer. Schweger håper å kunne rekonstruere en periode på jorda med samme temperatur som prognosene anslår for 2030. Fortidens utvikling kan bli vår nøkkel til framtiden.

Jernrør alternativ til PVC

Over halvparten av kommunene som har vært med i Naturvernforbundets miljøtest av drikkevann, kommer fortsatt til å legge PVC-rør i årene framover.

— Vi sier klart nei til PVC-rør så lenge Hydro ikke kan garantere en sirkuleringsordning for PVC, sier generalsekretæren i Norges Naturvernforbund, Jørn Siljeholm.

Av RUTH SCHUKALLA

PVC er en plasttype av det verste slaget fordi den består av organiske klorforbindelser. Denne stoffgruppen ødelegger ozonlaget og er skyld i alvorlige forurensningsproblemer i havet, blant annet skader på arveanleggene hos fisk og sjødyr.

Alternativ

Truls Krogh i Statens Institutt for Folkehelse mener at det er ulemper knyttet til alle typer rør, avhengig av grunnforholdene.

— Når jordsmonnet er surt,

bør man ikke bruke metallrør fordi det lett kan oppstå lekkasjer. Plastrør er uegnet dersom det finnes olje eller andre organiske væsker i jorden, fordi væskene trekker gjennom rørveggen. Sementrør tåler ikke det høye vanntrykket. Derfor anbefaler vi jernrør som er føret med sement på innsiden, sier Krogh.

Siljeholm mener at dette er et miljøvennlig alternativ.

— Det finnes ingen argumenter for PVC-rør lenger. Tidligere trodde man at man måtte ha PVC av holdbarhetsgrunner. Men PVC-rør lekker like mye i sammensveisingene som andre rør.

Asbest

For helsemyndighetene er de gamle asbestsementrørene et alvorlig problem. Asbest er farlig når partikler pustes inn med lufta, men man vet ikke om vannrør i asbest er helseskadelig. Usikkerheten gjør at det er forbudt å legge asbestrør nå. Men det ligger allerede over 2000 km av dette materiale under norsk jord. I Frogn har kommunen løst problemet ved å slå «miljøsnille» PEH-rør inn i lekkasjerør. På denne måten slipper man å bytte ut hele ledningsnettet.

Takk for støtten!

 Sunndal
kommune

 HOF SPAREBANK
SOLØR
2266 Arneberg
Tlf. (068) 53 160

 BTI
BERGEN TEST & INSPEKSJON A/S
Postboks 81, 5063 Agdenes, Norway
☎ (05) 33 44 59 • Telefax (05) 33 47 80

 JMR PARTNERS AS
Rådgivende ingeniører MBIF
VVS, Energi og Kjemiteknikk
Brynsveien 100, 1352 Keltan
Telefon (02) 64 38 00

 Hoechst
Norske Hoechst A/S
Postboks 177 Økern
N-0508 Oslo 5
Adresse: Økerveien 145
Telefon (02) 64 38 00

 SVL MEDIE
GRØNSTAD & TVEITO AS

 IVECO®
Iveco Norge A/S

 STK
SØR-TRØNDELAG
KRAFTSELSKAP

Takk for støtten!

TIME
SPAREBANK
Jernbanegata, Postboks 325, 4341 Bryne
Telefon: (04) 48 10 99, Telefax: (04) 48 36 50

UNITOR
Unitor Ships Service

avfallscontaineras
GRUVERING - MILJØVERN I PRAKSIS

Peter Möller a/s

A/B/C bank

Erling H. Samuelsen Rederi AS
Lars Krogh & Co.
2480 Koppang, Norway
Telephone: (054) 80 300

Vi satser på ENØK!

EVERKET
KONGSBERG

NISK

Fiskeskrøner som fiskeripolitikk

– Både fiskere og myndigheter nekter å erkjenne de faktiske forhold. Man foreslår populære løsninger basert på gode fiske-historier og godt skipperskjønn, men dette bidrar ikke til å løse våre fiskeriproblemer.

Det sa forskningssjef Johs. Hamre ved Havforskningsinstituttet under Naturvernforbundets fiskerikonferanse i Ålesund nylig.

Av JOHN ROALD PETTERSEN

– Den sterke overbeskatningen, særlig av sild og lodde, er årsaken til krisen på kysten. Ødeleggelsen av disse stammene i 60-, 70- og 80-årene har medført en økologisk ubalanse mellom beite og byttedyr som gradvis har utviklet seg til en ernæringskrise, med massedød av rovdirene i systemet. Norsk fiskeriforvaltning har i stor grad ansvaret for denne utviklingen, sa Hamre.

Forskningssjef Johs. Hamre var meget klar i sine uttalelser da han sammen med Naturvernforbundets Bente Åsjord og Ottar Brox møtte sunnmørsfiskerne på hjemmebane, til diskusjon om ressurs-situasjonen i havet.

– Ressursforvaltningen bør bygge på kunnskaper om fiskebestandens biologi og sameksistens, og om hvordan systemene påvirkes av forandringer i miljøet. Men hittil har slike faglige vurderinger alfor ofte blitt overprøvd og tilsidesatt av

praktiske hensyn basert på fiskernes eget skjønn. De gode fiske-historiene oppstår særlig når behovet for kvotereduksjoner er størst. Da ser fiskerne så overhengig mye fisk i havet.

Motangrep

Fiskebåtrederne og Sunnmøre Fiskarlag hadde mobilisert kraftig til Naturvernforbundet i Ålesunds fiskeri-konferanse, men de var ikke villig til å gå inn i en reell diskusjon om ressurs-situasjonen. På konferansen var det viktigere å angripe Naturvernforbundet, som ifølge Leiv Grønnevet i Fiskebåtrederens forbund «burde holde seg til biologi og natur, og ikke bli en politisk bevegelse med meninger om flåtestruktur og næringsutvikling». Mens Jakob Strand fra Sunnmøre Fiskarlag la manuset bort til fordel for et kvarters utskjelling av Bente Åsjord i Barentshavutvalget.

Professor Ottar Brox gav på sin side en flengende kritikk av fiskeriminister Svein Munke-jord og den politikk han nå legger opp til.

– Å stenge folk ute fra næringa er feilslått, og hva vil skje når fisken kommer tilbake? Fordel kvotene pr. mann og ikke pr. båt, og la ikke over-innvestering bli belønnet. Eneste løsning nå er å redusere fangsttinnssatsen, mente Brox.

Stor avstand

Skal man dømme etter konferansen i Ålesund, er avstanden mellom fiskerinæringa og naturvernet meget stor. Til tross for at næringen mer enn noen andre er avhengig av at det fortsatt skal finnes noe å høste i havet.

– Det er utrolig at formannen i Sunnmøre fiskarlag kan uttale at han er stolt over at de har krevd dobbelt så store kvoter som anbefalt. Men det finnes nyanser innen næringa, og mange av fiskarlagene i Nord-Norge har hatt helt andre uttalelser om kvotene. Derfor er det likevel grunnlag for samarbeid med deler av fiskerinæringa, sier Bente Åsjord i en kommentar etter konferansen.

70 mil reingjerde

Til sommeren blir det satt opp 70 mil med nettinggjerd for reinen på Finnmarksvidda. Gjerdet vil lette belastningen av beiten, men det vil samtidig skade miljøet på andre måter.

Av ANDERS GJESVIK

Til sommeren blir det satt opp 70 mil med nytt nettinggjerd i Kautokeino fellesbeitedistrikt. Av dette er 7–15 mil nye gjerdetraser, resten erstatter gamle gjerd. Hensikten med det nye gjerdet er å fordele beitebelastningen, og å skille flokkene bedre for å få økt slaktin-

gen. Begge deler avlaster det enkelte beitet. Vilt- og naturvernkonsulent Erik Lund ved miljøvern-avdelingen hos fylkesmannen mener at disse fordelene oppveier ulempene, men han ser flere betenkeligheter ved det langstrakte gjerdet.

– Oppsettingen av gjerdet vil forutsette bruk av maskiner og

helikopter. De nye gjerdetraser vil føre til trakk på myrområder med botanisk verdi, og lavtflyvende fugl flyr i gjerdet og blir drept. Generelt står reingjerdene for en visuell forurensning, men det er umulig å gjøre noe med det så lenge reintallet er for høyt, sier Lund til N&M Bulletin.

Økologisk perestroika i Brasil:

Lutzenberger redder regnskogen?

Den nyvalgte presidenten i Brasil, Fernando Collor de Mello, har overrasket mange med dristige politiske utspill. Nå har han utnevnt den kjente økologen og regnskogsforkjemperen José Lutzenberger til miljøvernminister.

Av KNUT ARE TVEDT

Lutzenberger fikk den alternative Nobelprisen i økologi i 1988. Og den 63-årige tysk-brasilianeren signaliserer helt nye toner i miljøvernarbeidet i den tredje verden: Brasil skal bort fra anklagebenken og bli et mønsterland.

Soldater som miljøpoliti

I et intervju med Der Spiegel redegjør Lutzenberger for hvordan han skal stanse ødeleggelsen av regnskogen. I første rekke gjelder det for brasilianerne å få bedre oversikt og overvåkning av de enorme områdene i Amazonas for å få kontroll med brenningen av regnskogen. Avanserte satellitt-systemer kan avsløre ulovlig

brenning, og allerede samme dag kan man være på plass for å undersøke hva som foregår.

Det nasjonale miljøvernbyrået Ibama er underbemannet. Lutzenberger ser ikke bort fra å bruke soldater som miljøpoliti, selv om det kan ha betenkelige sider. Imidlertid mener han at miljøskadene er en like stor fare for den nasjonale sikkerhet som trusler fra en fremmed makt. En kontroll med miljø-ødeleggelsene er derfor av avgjørende betydning for en bedret velstand i Brasil.

Populisme

Etter tretti år med militærstyre og korrupsjon fikk Brasil endelig en folkevalgt president. President Collor er en vaskeekte latinamerikansk populist, som har brukt mye av sine retoriske

evner til miljøpolitiske slagord. Men Lutzenberger er ikke i tvil om at presidenten mener alvor med sin tale om «økologisk perestroika». Han er heller ikke fremmed for tanken om et internasjonalt ansvar for å redde regnskogen, selv om det gamle forslaget om å bytte utenlandsgjeld mot vern av regnskogen ikke er aktuelt lenger.

– Jeg er ingen diktator, sier Lutzenberger på spørsmål om han kan få gjennomført planene.

Enhver som kjenner de politiske forhold i Brasil og Latin-Amerika forøvrig, blir ikke alt for overbevist om at José Lutzenberger automatisk betyr bedre forhold for miljøvernet i Brasil. Men en miljøvernminister med ambisjoner – det skulle vi gjerne hatt her i landet også.

Bestråling av mat:

Britene opphever forbudet

Bestrålt mat har nå fått den britiske regjeringens velsignelse. Et vedtak om å oppheve forbudet mot denne steriliseringsmetoden, ventes fattet om kort tid, melder New Scientist.

Av LARS ERIK HJORTH AUG

Det er en omstridt teknikk regjeringen i England nå vil legalisere. En undersøkelse viser at bare åtte prosent av britene tror de har godt av å spise bestrålt mat. Og laboratorieforsk med dyr viser omfattende helseskader som resultat: Spermskader, økt hyppighet av aborter, redusert immunforsvar osv.

Bestrålingsteknikker involverer et bombardement av

gamma-stråler, røntgen eller aksellererte elektroner. Som følge av behandlingen oppstår kjemiske forandringer i maten. Endringen resulterer i at fordervelsen stopper, smitten drepes og matens holdbarhet forlenges.

Tvilsom rapport

En ekspertkomite nedsatt av WHO, FAO (FN's mat- og jordbruksorganisasjon samt IAEA (Det internasjonale

atombyrået) utarbeidet en rapport om bestråling av mat for noen år siden. Den ble møtt med sviende kritikk. 60 prosent av undersøkelsene ble aldri publisert, og mange frykter at resultatene i rapporten har blitt fordreid. Spørsmålet om de store organisasjonene går stor-industriens ærend har blitt reist. Uansett står store summer på spill for industrien, og i EF foregår for tiden hektisk lobby-virksomhet for å oppheve bestrålingsforbudet.

Takk for støtten!

Miljø

NITO
– når det gjelder

Vannkraft; energien som kommer igjen og igjen...

ØSTFOLD ENERGIVERK AS

Kauk

MEIERIET NORD

Pappersgruppen
Postboks 4207, Torshov, 0401 Oslo 4
Tlf. (02) 71 01 71

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

TRYGGHET I EN OMSKIFTET TID
YS – øker sitt miljøengasjement
YS – vil ha en gjensidig tilpasning mellom den økonomiske politikk og miljøpolitikk

Norske Sivilingeniørers Forening

MILJØSTATISTIKK 1988

Denne utgaven inneholder oppdatering av en del av tidsseriene fra MILJØSTATISTIKK 1983. I tillegg er det lagt vekt på å analysere og kommentere statistikken, bl.a. ved å belyse sammenhengen mellom økonomisk aktivitet og miljøforhold og å sammenligne norske og internasjonale miljøforhold. Det er også tatt inn nye avsnitt om miljøproblemer som har vært aktuelle den siste tiden.

MILJØSTATISTIKK 1988 inneholder stoff som er egnet til bruk i undervisning, og som bakgrunn for argumenter i miljødebatten.

NATURRESSURSER OG MILJØ

kommer som nr. 1 i serien RAPPORTER hvert år. Naturressurser og miljø 1989 består av oppdaterte ressursregnskaper for energi og fisk og utslippsregnskap for luft, samt resultater fra analyser basert på disse regnskapene. Publikasjonen inneholder også analyser av jordbruksforurensninger og skogskader.

Publikasjonene kan bestilles hos bokhandlerne eller direkte fra SSB. Miljøstatistikk 1988 koster kr 70 og Naturressurser og miljø 1989 koster kr 75.

Opplysningskontoret
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1

KJØP MILJØVENNLIG!

Handel og kontor i Norge tar aktivt del i arbeidet for at:

- Folk kjøper mer miljøvennlige varer
- Bedriftene i større grad selger og markedsfører sine miljøvennlige produkter

Vil du vite mer om dette og vårt forbund, kontakt

Handel og kontor i Norge,
Youngsgt. 11 C, 0181 Oslo 1
Tlf.: (02) 40 11 80

STOPP SVINA!

Kjenner du til "the midnight dumpers" ?
Det er amerikanske firma, som i ly av natten kvitter seg med avfall og søppel, rett i sjøen !
Slik vil ikke vi ha det.

Vi vil ha en ansvarlig renovasjon og en skikkelig håndtering av avfall.
Kortsiktig profitt og miljøvern er som ild og vann. Derfor må offentlige myndigheter spille hovedrollen i renovasjon og avfallshåndtering. Og miljøsvina må stoppes !

Norsk Kommuneforbund

Stort og smått

Miljøutvalg skal drive høyttenkning

Regjeringen skal oppnevne et nasjonalt miljøutvalg med representanter for regjeringen, arbeidslivsorganisasjonene og miljøbevegelsen.

Miljøutvalget får 5-6 medlemmer, med statsministeren som leder. Miljøvernministeren blir stleder, og NHO, LO og miljøbevegelsen blir representert. Utvalget skal drøfte miljøpolitiske strategier for 90-årene.

Etter det N&M Bulletin erfarer blir miljøutvalget en høyttenkningsgruppe for å legge fram og drøfte sentrale problemstillinger i miljøpolitikken, men utvalget får ingen beslutningsmyndighet. Det blir trolig opprettet et eget sekretariat for utvalget i Miljøverndepartementet.

Nei til post med bil

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane protesterer i et brev til samferdselsministeren mot Postverkets planer om å la posttransporten gå med bil i 5. postdistrikt.

Naturvernforbundet betrakter planen som lite miljøvennlig. Konsekvensene kan bli økte utslipp av avgasser, mer tungtrafikk på vei, svekking av driftsgrunnlag for jernbane, og svekking av driftsgrunnlag for transport til sjøs, med ytterligere svekking av hurtigruta.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane ber om at transporten skal fortsette som før. Postverket bør bli pålagt overordnede miljøkrav for sine transportsystem, heter det.

Kampanje mot dyreforsøk

Body Shop International har satt i gang en underskriftskampanje mot tvungen bruk av dyreforsøk i kosmetikken.

EF-kommisjonen har foreslått en endring av kosmetikkloven, som vil innebære at alle ingredienser må testes på dyr før de kan slippes ut på markedet.

Body Shop tester aldri sine produkter på dyr, og vil rammes om den nye loven blir vedtatt. Kjeden har over 450 butikker i 36 land og regner med å få inn langt over fem millioner underskrifter mot EF-kommisjonens forslag – blant annet fra Norge.

Vågale bil-forslag i Stockholm

Om få år kan hver kjørt bil bli 10 kroner dyrere for bilistene i Stockholm. Dette blir konsekvensen hvis forslagene om nye avgifter vedtas, skriver Dagens Nyheter.

Statskassen vil da kunne hve inn 7 milliarder kroner hvert år, i tillegg til de eksisterende avgiftene. Forslaget om ekstra avgifter kommer fra storstads- og trafikktutredningen (Stork), veivesenet, momsutredningen, miljøavgiftsutredningen samt den politiske majoriteten i Stockholms rådhus og Stockholms lens landsting.

De nye avgiftene blir parkeringsplasskatt, biltoll, avgassavgifter, veimoms, nye veiavgifter, regional avgasskatt og regional bensinavgift. Så gjenstår det bare å se om de folkevalgte i Stockholm våger å sette forslagene ut i livet.

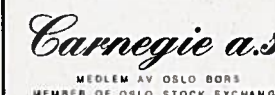
Returflaske i plast

De første returflaskene i plast kommer om noen måneder.

Den nye flasken rommer 1,5 liter, og er litt tyngre enn dagens plastflasker og ukuselig. Etter 25 gangers bruk blir flasken tatt ut av produksjonen og resirkulert til emballasje eller andre produkter. Den nye plastflasken kan pantes i butikkenes flaskeautomat er.

N&M
Bulletin
ønsker
lesere og
annonsører
god påske!
Neste nr.
kommer
27.4

Takk for støtten!

A/S DENOFA
OG LILLEBORG
FABRIKER

H.r. advokat FINN RIME
Ø. Slotts gt. 12B, 0157 Oslo 1.
Tlf. 02/20 82 17.

IKKE ALLE MEDLEMMER ER KLAR OVER AT DE MÅ ABONNERE SÆRSKILT PÅ N&M Bulletin!

BREV

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-
- ☐ TILBUD! 2 måneder GRATIS!

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

NORGES
NATURVERNFORBUND

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5

BREV

JA, jeg melder meg inn i Naturvernforbundet!

- ☐ Hovedmedlem kr. 200,-
- ☐ Pensjonist kr. 100,-
- ☐ Familiemedlem kr. 30,-
(får ikke Natur & Miljø)
- ☐ Bedriftsmedlemsskap, minst kr. 1.500,-

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

NORGES
NATURVERNFORBUND

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5